

La política i els puritans

Els seguidors més conservadors de l'islam troben que la política és dura.
Però és millor que l'alternativa

© The Economist

Si no fos per la barba frondosa i el bigoti curt, es podria confondre Nader Bakkar per un polític laic liberal d'Egipte. El jove portaveu del partit Al-Nur ('partit de la llum') és tolerant, raonable i llest: està a punt d'anar a estudiar amb una beca a Harvard. "Som reformadors, no revolucionaris", diu Bakkar en referència al partit. "Pactar no és una mala paraula". Però el pèl de la cara transmet un altre missatge. Bakkar i el seu partit són seguidors de la branca ultraconservadora de l'islam sunnita coneguda com a salafisme.

A Occident aquesta branca s'associa generalment amb grups extremistes com al-Qaida i l'Estat Islàmic (EI), els membres dels quals a vegades són anomenats gihadistes salafistes; o amb la intolerància de l'Àrabia Saudita, on els

seus seguidors s'anomenen wahhabites. Els saudites han fet servir la riquesa del petroli per escampar la influència del salafisme per tot el món musulmà, fundant mesquites i madrasses inspirades en el wahhabisme, i a vegades, grups extremistes. Per això hi ha qui pensa que el salafisme és el moviment islàmic que creix més de pressa.

I és cada cop més divers. Tots els salafistes tenen una visió fonamentalista de l'islam, emulant el profeta Mahoma i els seus primers seguidors —*al-salaf al-salih*, els "predecessors devots"—, fins al pèl de la cara. Refusen la innovació religiosa, o *bida*, i donen suport a la implementació de la xaria o llei islàmica. Els acadèmics salafistes, però, no són homogenis, i expressen punts de vista sobre moltes qüestions, des de l'apostasia a l'activisme. En particular, ara molts salafistes s'involucren en política malgrat

una tradició d'inactivitat. Però no havent obtingut gaires bons resultats, han de decidir si volen seguir endavant o si volen dur a terme la política per altres mitjans, com la guerra o el terrorisme.

Abans de la Primavera Àrab, alguns salafistes havien estat membres dels Germans Musulmans, el principal moviment islamista de la regió, amb una llarga tradició d'activisme polític. Però la majoria de salafistes rebutjaven la política. El moviment sovint es divideix en tres categories. Els que tenen més mala fama són els gihadistes, que tanmateix són una petita minoria. El grup més nombrós són els puristes (o quietistes), que creuen que la política ataca la sobirania de déu i, per tant, el millor és evitar-la. Com els wahhabites a l'Àrabia Saudita, la major part s'agenollen davant de caps d'Estat musulmans, encara que siguin terribles, per tal d'evitar crear *fitna* o caos.

Auge i caiguda dels activistes

Els salafistes activistes, els involucrats en política, conformen el tercer grup. Van créixer just després de la Primavera Àrab, quan les fronteres entre la política i la religió eren difuses, escriu Jacob Oli-dort, del *think tank* Washington Institute for Near East Policy. “Donar una definició i una estructura als esdeveniments canviants va tornar-se una qüestió de necessitat més que no pas una opció, sobretot quan els salafistes van rebre pressions dels mitjans i d’altres grups islamistes per pronunciar-se sobre els esdeveniments”.

Relativament pocs salafistes havien participat en les protestes, però alguns van veure una oportunitat en l’obertura que havien creat, defensant que la xaria ara podia instaurar-se a través de la política. Encoratjats pels seus germans de Kuwait, on el salafisme polític ja estava ben establert, els salafistes egipcis es van aprofitar de la situació. El partit Al-Nur, que va sorgir de la Crida Salafista, la principal organització salafista del país, amb seu a Alexandria, va obtenir més del 20% dels escons al parlament en els primeres comicis lliures. Aleshores es va assegurar que la nova constitució del país (ara abandonada) tingués un deix islamista.

Alhora, la importància dels puristes va disminuir per raó del seu suport a la vella guàrdia i per l’oposició a les protestes. Els principals clergues saudites van emetre un decret en què afirmaven que “les reformes no s’haurien de fer a través de manifestacions i altres mitjans i mètodes que donin peu a agitació i que divideixin la comunitat”. En una conferència l’any 2011, Ali al-Halabi, un destacat

clergue jordà, va dir que les protestes estaven “lluny de la llei de déu” i que eren motivades pel materialisme. Però en aquell temps els puristes sovint eren ignorats. Ara se senten reivindicats. “Els països de la Primavera Àrab no van guanyar res a part de destrucció, corrupció i la pèrdua de seguretat”, diu Halabi.

A Egipte, la influència conservadora dels salafistes va contribuir a la caiguda del president Mohamed Mursi, dels Germans Musulmans. La decisió del partit Al-Nur de donar suport a la seva deposició i al cop d’estat d’Abdel Fatah al-Sisi va estranyar molts dels seus antics seguidors. Però, d’altra banda, va fer improbable que els salafistes visquessin un destí com el dels Germans Musulmans, aixafats per Al-Sisi. “El partit ha reforçat la idea entre els quietistes que un s’ha de vendre o ha de fer pactes amb el dimoni per estar en política”, diu Will McCants, de Brookings Institution, amb seu a Washington.

Els puristes també poden trobar suports en el seu refús a la implicació política a Tunísia, l’única democràcia que va sorgir de la Primavera Àrab. Molts activistes salafistes tenien les esperances posades en el partit Ennahda, inspirat en els Germans Musulmans, que va guanyar les eleccions de Tunísia el 2011. El líder d’Ennahda, Raixid Ghannuixi, fins i tot afirma que ell mateix és salafista. Però mentre que el partit ha acollit musulmans conservadors, també ha fet passos per limitar-ne la influència. La seva decisió de renunciar a la xaria com a font principal de legislació en l’esborrany de constitució va fer enrabiatar els salafistes, com també la promesa de no imposar el vel a les dones ni de prohibir

l’alcohol ni els pagaments amb interessos. Descontents amb la direcció laica del país i amb poca veu en la política, molts salafistes han recorregut a les protestes i a la violència, tant al país com a l’estranger.

L’aparent manca de compromís polític dels salafistes corre el risc de beneficiar els gihadistes. Ara Tunísia és la font principal de combatents estrangers de l’EI. El grup també ha atret un gran nombre de combatents d’altres països on els salafistes tenen poca influència política, com Jordània, el Líban o el Marroc, però no tants de Kuwait, on encara tenen una forta presència. Els Governos, nerviosos que els militants puguin girar-se’ls en contra, han recorregut a l’ajuda de líders salafistes. Hi ha qui veu els puristes com un contrapès del gihadisme, perquè se centren en la introspecció. El Marroc ha intentat incorporar més salafistes al món polític. Abdelkarim Txadli, un destacat salafista acusat de terrorisme el 2003, no fa gaire es va unir al Moviment Democràtic i Social, un partit polític proper al règim, i va prometre de portar altres salafistes.

Els salafistes, però, potser ja no troben sentit a la implicació política. “Molta gent diu que hem traït la revolució, que estem a favor del règim i de l’autoritat”, admet Bakkar. Ell considera que la supervivència del partit ha estat la màxima consecució. Però els salafistes activistes han avançat poc cap a l’objectiu de crear un Estat islàmic. La força d’atracció de l’EI a tot l’Orient Mitjà es deu precisament al fet que ha aconseguit això. •

Traducció d’Arnau Figueras

És **TEMPS** de vacances

Si ets subscriptor i a l'estiu te'n vas de vacances i vols rebre **El Temps** cada setmana, comunica'ns l'adreça on vols rebre'l al telèfon **902131025** o bé envia'ns un correu electrònic a: **subscripcions@eltemps.cat**. Ens ho pots comunicar fins el 24 de juliol

El Temps